

Gia Lai, ngày tháng 3 năm 2021

BÁO CÁO

Tổng kết Đề án tăng cường thực thi pháp luật về xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước giai đoạn đến năm 2021

Thực hiện nội dung Công văn số 734/BVHTTDL-PC ngày 09/3/2021 của Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch về việc báo cáo tổng kết Đề án tăng cường thực thi pháp luật về xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước (HUQU) giai đoạn đến năm 2021; Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Gia Lai báo cáo như sau:

I. Công tác lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức thực hiện

Căn cứ Quyết định số 22/2018/QĐ-TTg ngày 08/5/2018 của Thủ tướng Chính phủ về xây dựng, thực hiện HUQU; Quyết định số 2029/QĐ-BVHTTDL ngày 31/5/2018 của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch về ban hành kế hoạch triển khai thi hành Quyết định số 22/2018/QĐ-TTg ngày 08/5/2018 của Thủ tướng Chính phủ về xây dựng, thực hiện HUQU; Công văn số 1536/UBND-NC ngày 17/7/2018 của UBND tỉnh Gia Lai về thông báo ý kiến của UBND tỉnh thống nhất việc bàn giao nhiệm vụ tham mưu UBND tỉnh trong công tác xây dựng, thực hiện HUQU từ Sở Tư pháp sang Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch; Sở VHTTDL đã đề nghị Ủy ban nhân dân các huyện, thị xã, thành phố Pleiku chỉ đạo Phòng Văn hóa và Thông tin tiếp nhận đầy đủ hồ sơ, kinh phí còn lại của năm 2018 (nếu có) về công tác xây dựng, thực hiện HUQU từ Phòng Tư pháp. Bên cạnh đó, sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Gia Lai đã tham mưu Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành Văn bản số 175/UBND-KGVX ngày 21/01/2019 về triển khai thực hiện Quyết định số 22/2018/QĐ-TTg ngày 08/5/2018 của Thủ tướng Chính phủ về xây dựng, thực hiện HUQU trên địa bàn tỉnh, theo đó, đã yêu cầu các sở, ban, ngành, đoàn thể tỉnh, Ủy ban nhân dân các huyện, thị xã, thành phố, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam tỉnh và các đoàn thể tỉnh triển khai tuyên truyền, phổ biến, quán triệt các quy định của pháp luật về xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước nhằm nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành và nhân dân về vị trí, vai trò hương ước, quy ước trong quản lý xã hội; về trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức từ cấp tỉnh đến cơ sở trong việc xây dựng, thực hiện HUQU; tăng cường năng lực quản lý, thực thi xây dựng kế hoạch, biên soạn tài liệu hướng dẫn rà soát, đánh giá nội dung, quy trình xây dựng hương ước, quy ước; giao Sở VHTTDL chủ trì, phối hợp tập huấn, bồi dưỡng kiến thức, chuyên môn nghiệp vụ cho đội ngũ công chức, viên chức trực tiếp theo dõi và các trưởng thôn, tổ trưởng tổ dân phố về HUQU. Gắn kết việc xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước với việc thực hiện Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”. Bố trí nguồn lực để triển khai công tác quản lý nhà nước về xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước. Phân công nhân lực có chuyên môn phù hợp phụ trách việc theo dõi, tham mưu quản lý nhà nước về xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước. Thường xuyên rà soát, đánh giá chất lượng hương ước, quy ước và hiệu quả của việc thực hiện hương ước, quy ước tại cộng

đồng, trên cơ sở đó có chỉ đạo, hướng dẫn kịp thời, duy trì và thực hiện tốt tiêu chuẩn về hương ước, quy ước trong các danh hiệu văn hóa.

Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã chỉ đạo các phòng Văn hóa và Thông tin phối hợp tổ chức rà soát, khảo sát, đánh giá tình hình xây dựng, thực hiện HUQU của thôn làng, tổ dân phố. Ban hành văn bản hướng dẫn các địa phương thực hiện rà soát, đánh giá tình hình xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước từ năm 1998 đến hết năm 2018.

Cùng với hoạt động chỉ đạo, hướng dẫn, Sở VH-TT-DL đã phối hợp với cơ quan liên quan tổ chức các cuộc kiểm tra, khảo sát về tình hình xây dựng, thực hiện HUQU. Tổ chức một số cuộc họp để đánh giá thực trạng của công tác xây dựng, thực hiện HUQU, qua đó nắm bắt tình hình thực tiễn về thuận lợi và khó khăn, bất cập trong công tác này tại địa phương để từ đó nghiên cứu, đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả.

Tại các huyện, thị xã, thành phố đã ban hành kế hoạch, công văn chỉ đạo, hướng dẫn Ủy ban nhân dân cấp xã, các thôn, làng về công tác xây dựng, thực hiện HUQU lồng ghép trong nhiệm vụ của Ban Chỉ đạo Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, Ban chỉ đạo thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở.

II. Tình hình xây dựng, thực hiện HUQU

1. Về xây dựng HUQU

Theo báo cáo của 17 huyện, thị xã, thành phố, tính đến nay có 1.378/1.577 thôn làng, tổ dân phố trên địa bàn tỉnh đã được phê duyệt HUQU (*có bảng phụ lục kèm theo*).

Nội dung của các bản hương ước, quy ước cơ bản đảm bảo theo hướng dẫn tại Quyết định số 22/2018/QĐ-TTg ngày 08/5/2018 của Thủ tướng Chính phủ, không trái với quy định pháp luật, quy tắc đạo đức xã hội, lợi ích của nhà nước, của cộng đồng và phù hợp với các phong tục, tập quán tốt đẹp của địa phương. Hầu hết các hương ước, quy ước đã bám sát đời sống và tình hình thực tế của từng địa phương nhằm điều chỉnh các mối quan hệ xã hội mang tính tự quản của cộng đồng, xây dựng nếp sống văn hóa mới, phát triển kinh tế, xóa đói giảm nghèo, xây dựng kết cấu hạ tầng, giữ gìn an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội, vệ sinh môi trường, thực hiện chính sách dân số, gia đình và trẻ em. Nhiều hương ước, quy ước đã thể hiện được trí tuệ, công sức của tập thể cộng đồng; đã khơi dậy, phát huy được những phong tục, tập quán, truyền thống tốt đẹp của làng, xóm, dòng họ; bố cục ngắn gọn, dễ hiểu, dễ nhớ, dễ thực hiện.

Tại các địa bàn vùng dân tộc ít người, vùng sâu, vùng xa hoặc có rừng, hương ước, quy ước có thêm các nội dung bảo vệ, phát triển rừng, định canh, định cư, loại trừ các hủ tục lạc hậu, mê tín dị đoan.

Việc xây dựng và phê duyệt hương ước, quy ước của thôn, làng cơ bản thực hiện theo đúng quy trình soạn thảo, thông qua, thẩm định và phê duyệt trước khi đưa vào triển khai thực hiện. Đa số hương ước, quy ước khi xây dựng đã đảm bảo phát huy dân chủ, có sự bàn bạc, thống nhất ý kiến của nhân dân tại cơ sở trước khi trình cấp có thẩm quyền phê duyệt. Việc soạn thảo HUQU được các thôn, làng chủ trì thực hiện thông qua Nhóm soạn thảo là những người có phẩm chất đạo đức tốt, uy tín và kinh nghiệm sống, có trình độ văn hoá, hiểu biết về pháp luật và phong tục, tập quán ở địa phương. Dự thảo hương ước, quy ước sau khi xây dựng được gửi lấy ý kiến các cơ quan, tổ chức liên quan; được nhân dân thảo luận và thống nhất thông qua.

Phòng Tư pháp, Phòng Văn hóa và Thông tin ở nhiều địa phương đã thực hiện nghiêm túc trách nhiệm tham mưu, giúp Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp huyện trong thẩm định, phê duyệt hương ước, quy ước; việc rà soát, sửa đổi, bổ sung hương ước, quy ước được lãnh đạo chính quyền các cấp quan tâm chỉ đạo, tổ chức thực hiện. Công tác kiểm tra, rà soát đã kịp thời phát hiện những nội dung chưa phù hợp, trái pháp luật để sửa đổi, bổ sung hoặc tham mưu cấp có thẩm quyền chỉnh lý cho phù hợp.

2. Về thực hiện HUQU

Việc triển khai thực hiện HUQU đã được quan tâm, bước đầu đem lại hiệu quả tích cực. Các hương ước, quy ước sau khi được phê duyệt đã được phổ biến, quán triệt đến cán bộ, đảng viên và nhân dân trên địa bàn bằng các hình thức khác nhau như: photocopy các bản hương ước, quy ước phát đến từng hộ gia đình; phổ biến qua hệ thống truyền thanh của xã, phường, thị trấn; qua hội nghị của các ban, ngành, đoàn thể; niêm yết tại UBND cấp xã, nhà văn hóa, nhà sinh hoạt cộng đồng của thôn, làng; đặc biệt là thông qua các cuộc họp thôn làng, tổ dân phố để phổ biến tới từng hộ gia đình triển khai thực hiện.

III. Công tác kiểm tra về xây dựng, thực hiện HUQU

Công tác kiểm tra HUQU thường xuyên được các địa phương lồng ghép trong kiểm tra công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, kiểm tra việc thực hiện Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, thực hiện quy chế dân chủ ở xã, phường, thị trấn. Việc theo dõi, giám sát thực hiện hương ước, quy ước được giao cho thôn, làng thực hiện. Khi phát hiện ra những vi phạm HUQU, đại diện thôn làng, tổ dân phố trực tiếp nhắc nhở, đối với những tranh chấp nhỏ tại cộng đồng được giải quyết thông qua các tổ hòa giải. UBND xã thực hiện việc giám sát, kiểm tra chung, giao cho công chức Văn hóa - Xã hội phối hợp với công chức Tư pháp – Hộ tịch theo dõi việc thực hiện HUQU. Việc xem xét, đánh giá thực hiện HUQU được thực hiện hàng năm trong các cuộc họp thôn làng, ngày hội Đại đoàn kết dân tộc; đối với vùng nông thôn đã bổ sung các nội dung thực hiện HUQU với việc thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới và công nhận các danh hiệu gia đình văn hóa, thôn, làng văn hóa.

Nhìn chung, các quy định trong hương ước, quy ước được nhân dân tự giác thực hiện nghiêm túc.

IV. Các điều kiện đảm bảo cho công tác xây dựng, thực hiện HUQU

Để nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về HUQU, cấp huyện và cấp xã đều bố trí cán bộ công chức, viên chức phụ trách việc tiếp nhận và kiểm tra hồ sơ đề nghị phê duyệt HUQU. Hầu hết các địa phương đều lồng ghép tập huấn nghiệp vụ công tác xây dựng, thực hiện HUQU cho đội ngũ cán bộ công chức này qua việc tập huấn, bồi dưỡng nghiệp vụ chuyên môn.

Kinh phí phục vụ cho hoạt động xây dựng, thực hiện và quản lý nhà nước về HUQU hàng năm do ngân sách địa phương đảm bảo và được dự toán chung với kinh phí thực hiện Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”.

V. ĐÁNH GIÁ CHUNG

1. Kết quả đạt được

Nhận thức của chính quyền các cấp, các cơ quan, đơn vị về vị trí, vai trò của HUQU đối với quản lý xã hội tại cộng đồng dân cư được nâng lên từ khi Thủ tướng

Chính phủ ban hành Quyết định số 22/QĐ-TTg về xây dựng, thực hiện HUQU đã tạo cơ sở pháp lý cho việc xây dựng các thiết chế quản lý tự quản, điều chỉnh các quan hệ xã hội tại cộng đồng dân cư. Đến nay, hương ước, quy ước đã được xây dựng, phê duyệt và tổ chức thực hiện tại 100% thôn, làng toàn tỉnh.

Cán bộ và Nhân dân đã nhận thức rõ vai trò, trách nhiệm của mình trong việc triển khai thực hiện HUQU, gắn kết với công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, hòa giải cơ sở, thực hiện và phát huy dân chủ, thực hiện chuẩn tiếp cận pháp luật của người dân tại cơ sở.

Chính quyền, các cơ quan, đơn vị ở các địa phương đã chủ động tham mưu, chỉ đạo, hướng dẫn việc xây dựng, thực hiện HUQU tại cộng đồng thôn làng, tổ dân phố thuộc phạm vi quản lý; gắn hương ước, quy ước với thực hiện nếp sống văn hóa cơ sở, xây dựng nông thôn mới, góp phần quản lý xã hội tại cơ sở đảm bảo phù hợp, hài hòa, gìn giữ nét đẹp, truyền thống, phong tục, nếp sống văn hóa. Công tác phổ biến, quán triệt, tổ chức triển khai thực hiện công tác quản lý, xây dựng, thực hiện HUQU được các cấp, các ngành quan tâm; gắn với việc thực hiện một số phong trào, cuộc vận động quần chúng, xây dựng nông thôn mới. Việc rà soát, sửa đổi, bổ sung hương ước, quy ước để điều chỉnh, quy định các vấn đề mới do yêu cầu phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội đã phát sinh trong đời sống cộng đồng dân cư (như y tế, giáo dục, chính sách dân số, nông thôn mới...) từng bước được chú trọng.

Hương ước, quy ước đang áp dụng tại các thôn làng, tổ dân phố cho thấy chủ trương của Đảng và Nhà nước ta về xây dựng, thực hiện HUQU là đúng đắn, đã được chính quyền các cấp và Nhân dân ủng hộ, tích cực thực hiện trên diện rộng; điều đó đã khẳng định rõ vị trí, vai trò và giá trị của HUQU đối với việc quản lý xã hội tại cộng đồng dân cư.

2. Hạn chế, tồn tại và nguyên nhân

2.1. Hạn chế, tồn tại

Một số nơi tuy đã xây dựng, phê duyệt hương ước, quy ước nhưng do làm chưa tốt công tác này nên việc thực hiện HUQU còn mang tính hình thức, hiệu quả và tác dụng thực tế của thiết chế này đối với quản lý cộng đồng chưa cao. Đặc biệt, tại một số địa phương có đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống, tuy các luật tục đã được chọn lọc đưa vào HUQU nhưng chính quyền địa phương chưa thực hiện tốt việc tuyên truyền, giám sát, chấn chỉnh khi vi phạm HU

Một số địa phương chưa chú trọng công tác chỉ đạo, hướng dẫn bảo đảm triển khai đồng bộ, thống nhất công tác xây dựng, quản lý, thực hiện HUQU trên địa bàn. Việc chỉ đạo, hướng dẫn, tổ chức thực hiện có lúc, có nơi chưa đầy đủ, nghiêm túc. Công tác phối hợp, phân công trách nhiệm, nhiệm vụ rõ ràng, kịp thời nắm bắt tình hình thực tế, đề ra giải pháp khắc phục các tồn tại, vướng mắc phát sinh từ thực tiễn chưa được thường xuyên. Nhiều địa phương chưa chú trọng kiểm tra, sơ kết, tổng kết, khen thưởng công tác quản lý, xây dựng, thực hiện HUQU.

Chất lượng của nhiều hương ước, quy ước còn hạn chế, cá biệt có nơi còn coi việc xây dựng HUQU để hoàn thành tiêu chí bình xét thi đua, khen thưởng. Công tác thẩm định, phê duyệt HUQU của một số địa phương còn chậm, chưa bảo đảm chất lượng, có tình trạng thẩm định, phê duyệt không đúng thẩm quyền hoặc bỏ qua khâu này mà thực hiện ngay HUQU. Cơ quan, đơn vị có trách nhiệm chưa chủ động tham

mưu, đề xuất việc rà soát, phát hiện, sửa đổi hương ước, quy ước khi xảy ra tình trạng vi phạm, không còn phù hợp hoặc bổ sung những vấn đề, nội dung mới để đảm bảo yêu cầu thực tiễn.

Nguồn lực, nhất là kinh phí bố trí triển khai thực hiện nhiệm vụ này còn hạn hẹp, khó khăn; thiếu cơ sở pháp lý để các địa phương bố trí, hỗ trợ kinh phí cho nhiệm vụ này; phần lớn các địa phương (nhất là cấp xã) chưa bố trí được kinh phí cho công tác này; chưa huy động được sự tham gia, hỗ trợ của các tổ chức, cá nhân cho công tác xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước.

2.2. Nguyên nhân

Một bộ phận cán bộ, người dân, cơ quan, tổ chức chưa nhận thức sâu sắc về vị trí, vai trò, ý nghĩa, tầm quan trọng của việc xây dựng và thực hiện HUQU đối với yêu cầu tự quản cộng đồng; còn tư tưởng việc quản lý nhà nước, xã hội đã được thực hiện theo pháp luật, do đó việc xây dựng, duy trì, thực hiện hương ước, quy ước không còn cần thiết. Bên cạnh đó, vẫn còn một số cán bộ chính quyền nhận thức chưa đầy đủ về trách nhiệm trong chỉ đạo, quản lý và tổ chức triển khai xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước.

Công tác chỉ đạo, đôn đốc, hướng dẫn, kiểm tra việc xây dựng, thực hiện HUQU của một số địa phương, cơ quan, đơn vị chức năng còn chưa được thực hiện thường xuyên.

Một số địa phương còn chạy theo thành tích hoặc đang hành chính hóa việc xây dựng HUQU. Cán bộ thôn chưa chú trọng huy động hoặc làm giảm vai trò tích cực của Nhân dân trên địa bàn tham gia xây dựng, góp ý kiến trong quá trình soạn thảo HUQU dẫn đến tình trạng rập khuôn, cứng nhắc, sao chép, chưa thể hiện rõ những nét đặc trưng về văn hóa, xã hội, phong tục tập quán, thuần phong mỹ tục của mỗi thôn làng, tổ dân phố; chưa sát thực với đời sống của người dân nên người dân chưa quan tâm. Điều đó ít nhiều làm giảm đi giá trị, tính hiệu quả và tính khả thi của HUQU.

Đội ngũ công chức theo dõi, tham mưu triển khai xây dựng, thực hiện HUQU, nhất là ở cơ sở chưa đảm bảo về số lượng so với yêu cầu nhiệm vụ; năng lực chuyên môn, nghiệp vụ còn hạn chế dẫn đến lúng túng trong việc tham mưu giúp UBND cùng cấp trong hướng dẫn, đôn đốc, rà soát, kiểm tra việc xây dựng, thực hiện HUQU. Trình độ của Nhóm/Tổ soạn thảo hương ước, quy ước nhìn chung còn thấp, không đồng đều, chưa được thường xuyên tập huấn, hướng dẫn cụ thể nghiệp vụ. Bên cạnh đó, còn thiếu quy định, cơ chế huy động nguồn lực, chưa bảo đảm kinh phí triển khai các hoạt động về quản lý, xây dựng, thực hiện HUQU.

VI. ĐỀ XUẤT, KIẾN NGHỊ

1. Đối với UBND tỉnh

Bảo đảm kinh phí từ ngân sách và chỉ đạo đẩy mạnh xã hội hóa, huy động nguồn lực đóng góp của nhân dân để đảm bảo nguồn kinh phí cho công tác xây dựng, thực hiện HUQU.

2. Đề nghị UBND huyện, thị xã, thành phố

Tăng cường chỉ đạo, hướng dẫn, kiểm tra việc xây dựng, thực hiện HUQU trên địa bàn; chỉ đạo việc rà soát, kịp thời sửa đổi, bổ sung, thẩm định, phê duyệt hương ước,

quy ước đảm bảo chất lượng, góp phần phát huy vai trò của hương ước, quy ước trong quản lý xã hội tại cộng đồng dân cư.

Thực hiện tốt Thông tư 04/2020/TT-BVHTTDL ngày 06/8/2020 của Bộ VHTTDL về Quy định biện pháp thực hiện chức năng quản lý nhà nước về xây dựng, thực hiện hương ước, quy ước.

VII. PHƯƠNG HƯỚNG, NHIỆM VỤ NĂM 2021

1. Tiếp tục duy trì, phát huy HUQU trong việc điều chỉnh các quan hệ xã hội mang tính tự quản của cộng đồng dân cư; tăng cường tuyên truyền, vận động cán bộ, nhân dân về vị trí, vai trò và tầm quan trọng của HUQU nhằm giữ gìn, phát huy những phong tục, tập quán tốt đẹp và truyền thống văn hóa, góp phần hỗ trợ tích cực cho việc quản lý nhà nước bằng pháp luật.

2. Thường xuyên chỉ đạo tổ chức rà soát, phát hiện và sửa đổi HUQU khi xảy ra tình trạng vi phạm hoặc không còn phù hợp, bổ sung những vấn đề, nội dung mới để đảm bảo yêu cầu thực tiễn, đồng thời chấn chỉnh, rút kinh nghiệm, xử lý nghiêm các vi phạm trong xây dựng, thực hiện HUQU, đặc biệt là những HUQU có dấu hiệu xâm phạm hoặc hạn chế các quyền con người, quyền công dân.

3. Gắn việc xây dựng và thực hiện hương ước, quy ước với việc thực hiện Phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, Cuộc vận động “Toàn dân đoàn kết xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” và Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới”.

4. Tăng cường trách nhiệm quản lý nhà nước; xây dựng cơ chế phối hợp giữa các sở, ban, ngành liên quan trong xây dựng, thực hiện HUQU.

5. Bố trí biên chế, kinh phí phù hợp cho công tác xây dựng, thực hiện HUQU; phát huy vai trò của người dân tham gia xây dựng, thực hiện HUQU.

6. Thường xuyên kiểm tra, sơ kết, tổng kết, động viên, khen thưởng kịp thời các tập thể, cá nhân có thành tích trong công tác xây dựng và thực hiện HUQU./.

Nơi nhận:

- Vụ Pháp chế (Bộ VHTTDL);
- UBND tỉnh (b/c);
- Lưu: VT, XDNSVHGĐ, TH.

**KT. GIÁM ĐỐC
PHÓ GIÁM ĐỐC**

Nguyễn Đức Hoàng

PHỤ LỤC**Số liệu về xây dựng hương ước, quy ước**

(Kèm theo Báo cáo số 47 /BC-SVHTTDL ngày 16 /3/2021 của Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch Gia Lai)

TT	Các huyện, thị xã, thành phố	Tổng số thôn làng, tổ dân phố	Tổng số hương ước, quy ước đã được công nhận	Số hương ước, quy ước đang sửa đổi, bổ sung và trình duyệt
01	TP Pleiku	175	175	0
02	TX An Khê	60	48	12
03	TX Ayun Pa	49	49	0
04	H Chư Prông	146	146	0
05	H Chư Sê	126	126	0
06	H Chư Păh	109	25	84
07	H Ia Grai	131	50	81
08	H Đức Cơ	73	73	0
09	H Chư Puh	74	74	0
10	H Đak Đoa	111	111	0
11	H Mang Yang	80	80	0
12	H Đak Pơ	49	40	9
13	H Kông Chro	74	67	7
14	H Kbang	111	111	0
15	H Phú Thiện	81	81	0
16	H Ia Pa	51	51	0
17	H Krông Pa	77	71	6
Cấp tỉnh		1.577	1.378	199